

L'informe policial sobre les pilotes de goma de l'1-O, al descobert: 17 trets i molta opacitat

La repressió del referèndum de l'1-O a Barcelona no va ser només a base d'empentes i cops de porra. La Policia Nacional també va disparar 17 bales de goma i 59 cartutxos de projecció ('salves' sonores), obviant la prohibició d'emprar aquest material aprovada pel Parlament de Catalunya l'any 2013. Així queda reflectit en un informe fins ara inèdit elaborat pel responsable de les Unitats d'Intervenció Policial (UIP), al qual ha tingut accés en exclusiva CRÍTIC. El dimarts 20 i el dijous 22 de novembre declaren com a investigats davant del jutge vuit dels escopeters que van obrir foc en el marc de l'operatiu.

Text: Roger Palà | @rogerpala / Foto: Jordi Play / ACN

Un agent de la policia espanyola apunta amb un fusell de boles de goma als manifestants durant les protestes de l'1 d'octubre del 2017 / JORDI PLAY - ACN

El document, datat del 15 de juny passat, detalla l'ús de material antidisturbis durant la repressió de l'1-O a Barcelona. Té tan sols dues pàgines –i tres annexos tècnics– i ha estat elaborat a requeriment del titular del Jutjat d'Instrucció núm. 7 de Barcelona, que investiga els possibles excessos comesos per la Policia Nacional a la capital catalana durant la jornada de l'1-O. Una vintena d'agents [estan investigats en aquest procediment](#), on l'Ajuntament de Barcelona exerceix l'acusació popular.

Segons l'informe, signat pel comissari en cap de les UIP José Miguel Ruiz Iguzquiza, la policia va fer ús de cartutxos de projecció i bales de goma en quatre punts diferents de Barcelona durant l'1-O: al col·legi Ramon Llull de l'Eixample, a les Escoles Pies de la ronda Sant Pau, a l'escola Dolors Monserdà de Sarrià i al CEIP Diputació. La intervenció més contundent va ser als voltants del Ramon Llull, **on la unitat Camel 50 de la policia va utilitzar 48 “cartutxos de projecció” i 17 bales de cautxú**. Totes les pilotes de goma emprades per la Policia Nacional a Barcelona van disparar-se a la rodalia d'aquest centre. Un d'aquests trets va lesionar greument Roger Español, que va perdre un ull. A hores d'ara no s'ha identificat encara l'agent responsable de la lesió.

A la resta de centres de votació on es van fer servir escopetes antidisturbis només van disparar-se cartutxos de projecció (les anomenades ‘salves’ sonores): a les Escoles Pies se'n van disparar dos; a la Dolors Monserdà, tres, i al CEIP Diputació, sis. Si bé l'ús de pilotes de goma és prohibit pel Parlament de Catalunya, aquesta restricció no afectaria les forces i cossos de seguretat de l'Estat, [com va explicar en el seu dia](#) el Centre Irídia per la Defensa dels Drets Humans.

Manca de col·laboració d'Interior

L'Ajuntament de Barcelona, que exerceix l'acusació popular en la causa oberta al jutjat per tots els casos de repressió policial a Barcelona durant l'1-O, denuncia que el Ministeri de l'Interior –tant durant l'etapa del PP com ara amb el PSOE– **restringeix i dificulta la investigació per aclarir els fets**. Laia Serra, advocada de l'acusació popular, explica a CRÍTIC que “la informació que ens han facilitat fins ara sobre l'operatiu de l'1-O ha estat la mínima imprescindible. En algun cas hem hagut de reiterar en diverses ocasions que se'ns fes arribar, però el que ha tramès la policia al jutjat és sobretot material formatiu sobre l'ús de material antiavalots i no instruccions o documents de caràcter vinculant”. Serra considera que “l'1-O requeria necessàriament una jerarquització gairebé militaritzada i, en canvi, se'ns diu que hi havia un alt grau d'autonomia de cada agent, que no hi ha instruccions escrites sobre com havien d'actuar durant la jornada... És impossible que fos així. Estan ocultant deliberadament informació sobre la cadena de comandament”.

Un exemple d'aquesta manca d'informació seria el document sobre l'ús de pilotes de goma, que facilita molt poca informació i no especifica quins agents en concret van disparar i per quin motiu. El document explica que a les UIP “l'armament i la munició antidisturbis és de caràcter orgànic”, que en iniciar el servei totes les unitats disposen del “material complet de dotació distribuït per equips operatius”, que inclou dos fusells i motxilles amb cartutxos de projecció, pots de fum o lacrimògens, i bales de goma. En finalitzar el servei, “el responsable operatiu de la unitat empena una acta de servei en què fa una relació, entre altres dades, dels funcionaris integrants, dels serveis duts a terme i, de manera particular, del material antidisturbis utilitzat”. Tot i això, l'informe explica que en aquest sistema de control **“no consta el funcionari o la furgoneta que utilitza el material orgànic”**. Un fet que, a parer de l'acusació particular, dificulta la identificació dels agents que haurien pogut cometre actuacions irregulars.

Distància mínima per disparar: 15 metres

Més enllà d'això, l'informe incorpora en els seus annexos una **circular interna de la Policia Nacional de l'any 2013** sobre l'ús de material antidisturbis, que detalla com cal emprar les pilotes

de goma i els pots de fum i de gas lacrimogen. Aquest document, al qual també ha tingut accés CRÍTIC, especifica que l'ús de bales de cautxú es podrà fer contra "individus o grups d'agressors" sempre que "hi hagi risc per a policies o altres ciutadans o es causin danys materials".

La circular també esmenta que caldrà fer-ne ús "sota la premissa bàsica de causar la menor lesivitat possible", i detalla el tipus de pilotes que cal emprar depenent de la distància de foc, que per norma general ha de ser superior a 50 metres. Només en circumstàncies "excepcionals" a causa d'"agressions directes de perillositat extrema" es podran efectuar trets a una distància no inferior a 15 metres. Roger Español ha explicat que el tret que el va lesionar va produir-se ["a escassos 15 metres"](#) de distància, quan ell tornava al seu domicili, i que no va veure l'agent que va disparar. Español [s'ha querellat contra la policia](#) per aquests fets, amb l'acompanyament del Centre Irdia i de l'advocada Laia Serra, de l'acusació popular. Segons Serra, "la situació en què es van disparar bales de goma no té cobertura legal. No hi havia una situació de risc ni per als manifestants ni per als mateixos agents, i en aquest context una arma de potencial letal no s'havia d'utilitzar. A més, hem acotat que la distància a què es va disparar a Roger Español era objectivament antireglamentària, per la distància que hi havia i perquè es va apuntar directament".

Aquesta setmana declaren davant del jutge els vuit escopeters que van disparar davant de l'escola Ramon Llull l'1-O. Tots ho fan en qualitat d'investigats, però no se sap quins dels agents van cometre actuacions suposadament irregulars. **Podrà identificar-se l'agent que va buidar un ull a Roger Español?** A hores d'ara sembla complicat, tenint en compte la profusió d'imatges aparegudes i el fet que en cap d'aquestes imatges no pot acreditar-se del cert quin va ser el policia que va disparar. L'advocada Serra, però, no llança la tovallola: "Estem al principi de la investigació. No podem descartar que aterrin noves imatges, que les declaracions dels escopeters d'aquesta setmana puguin aportar nous elements... El material que hem anat recopilant és com un trencaclosques; som en un moment d'anàlisi inicial. També cal tenir clar que l'autor del tret no és l'únic responsable, perquè hi ha un comandament que va donar l'ordre o, en tot cas, no va evitar que s'utilitzés aquest material".

L'acusació popular buscarà possibles contradiccions en les declaracions dels agents aquest dimarts i dijous. El jutge s'ha oposat que declaressin per videoconferència. Els policies que han declarat fins ara amb relació a l'1 d'octubre han defensat l'actuació policial i s'han escudat en el fet que els cops donats als concentrats eren **"tècniques policials" per defensar-se d'agressions**. Els agents han qualificat la seva actuació de "proporcional" i han exposat que disposaven d'un sistema de comunicació paral·lel i alternatiu a l'oficial per on van rebre ordres que no han quedat registrades pels canals habituals, un fet que han denunciat els advocats de l'acusació popular.